

NUOLATINĖ DEZINFEKCIJA SERGANČIŲJŲ UŽKREČIAMOSIOMIS ŽARNYNO LIGOMIS BUTUOSE

Užkrečiamosiomis žarnyno ligomis (vidurių šiltine, paratifais ir kitomis salmoneliozėmis, šigelioze, jersinijoje, ešerichijoje, cholera, hepatitais ir kitomis virusinėmis) sveikas žmogus užsikrečia nuo sergančio žmogaus, gyvūno arba ligų sukėlėjų nešiotojų per užkrėstą vandenį, maisto produktus, užterštas rankas ir aplinkos daiktus. Ligų sukėlėjai su sergančio žmogaus, gyvūno arba ligų sukėlėjų nešiotojų sekretais, ekskretais (seilėmis, vėmalais, išmatomis, šlapimu ir kt.) patenka į aplinką.

Į sveiko žmogaus organizmą sukėlėjas patenka per burną su maisto produktais, vandeniu, užkrėstais ligų sukėlėjais, arba per užterštas rankas ir aplinkos daiktus, kuriais naudojosi žmogus, sergantis užkrečiamąja žarnyno liga.

Maisto produktai gali būti užkrėsti ligonio arba ligų nešiotjo rankomis, produktų apdorojimui naudojant užterštą vandenį ir kitais būdais. Maisto produktus gali užteršti ir musės. Didelė rizika užsikrėsti užkrečiamomis žarnyno ligomis yra termiškai blogai apdoroti pieno produktai, užteršti juos gaminusių asmenų rankomis. Daržovės gali būti užterštos ligų sukėlėjais, naudojant trąšas su fekalijomis arba daržoves apdorojant (plaunant) užterštu vandeniu arba pažeidžiant daržovių perdirbimo higienos taisykles. Žarnyno užkrečiamosios ligos gali plisti per geriamąjį vandenį, užterštą ligų sukėlėjais. Ligų sukėlėjai į vandenį gali patekti su nutekamaisiais ir paviršiniiais vandenimis dėl vandentiekio avarių, vandentiekio sistemos priežiūros taisyklių pažeidimų. Žarnyno užkrečiamųjų ligų sukėlėjų išlikimas aplinkoje priklauso nuo aplinkos temperatūros, drėgmės, sukėlėjų jautrumo įvairiems fiziniams ir cheminiams veiksniams. Dauguma žarnyno ligų sukėlėjų jautrūs karščiui. Vidurių šiltinės sukėlėjas įvairiuose aplinkos daiktuose (užterštuose baltiniuose, rūbuose ir kt.) įvairių autorių duomenimis gali išlikti gyvas nuo kelių valandų iki kelių savaičių, o išmatose - keletą mėnesių. Salmoneliozių sukėlėjai, lyginant su kitomis žarnyno ligas sukeliančiomis bakterijomis, yra atsparesni. Sausose išmatose jie gali išgyventi - keletą metų, mėšle - keletą mėnesių. Šios salmonelės gerai išsilaiko žemose temperatūrose, pvz. salmonelės agare (maitinamojoje terpėje) prie 0°C temperatūros išlieka gyvos iki 140 dienų. Ant slaugos reikmenų (klizmų antgalių, basonuose) šigelės (dizenterijos sukėlėjai) gali išlikti gyvos iki 30-40 dienų. Ešerichiozių sukėlėjai gali išlikti aplinkoje iki kelių savaičių. Choleros sukėlėjo gyvybingumas priklauso nuo aplinkos temperatūros, drėgmės ir saulės spindulių intensyvumo. Jis jautrus šilumai ir cheminėms medžiagoms, mažiau jautrus žemai temperatūrai. Choleros vibriomas greitai žūsta, jį veikiant 1% kalio permanganato ir vandenilio personalo bei atskiestomis (1:1000) druskos, citrinos arba rūgštimis - virusinių žarnyno ligų sukėlėjai išdžiovintoje arba užšaldytoje busenoje gali išlikti gyvi kelis metus. Virusinių hepatitų (geltų) sukėlėjai atsparūs šilumai.

Nuolatinis aplinkos nukenksminimas (dezinfekcija) atliekamas sergančiojo arba įtariamo susirgus užkrečiamąja žarnyno liga, vidurių šiltinės, paratifų sukėlėjų nešiotjo bute, kad sukėlėjai, patekę į aplinką, neplistų ir šeimos nariai nesusirgtų šiomis ligomis. Buto nuolatinės dezinfekcijos tikslas - sunaikinti užkrečiamųjų ligų sukėlėjus, kuriuos sergantysis arba ligų sukėlėjų nešiotjas išskiria į aplinką.

Buto patalpų, aplinkos daiktų nukenksminimas atliekamas sergantįjį arba įtariamą susirgus užkrečiamąja liga gydant namuose, kol pasveiks, arba iki paguldymo į ligoninę, o taip pat bute, kuriame gyvena žmogus arba šių ligų sukėlėjų nešiotjas, iki kol bus išbrauktas iš įskaitos.

Asmens sveikatos priežiūros įstaigos darbuotojas, išaiškinęs sergantį arba įtariamą susirgus užkrečiamąja liga privalo apmokyti ligonio šeimos narius naudoti asmens higienos, aplinkos nukenksminimo priemones. Aplinkos nukenksminimo priemones gali atlikti pats ligonis arba jį slaugantys šeimos nariai.

Norint išvengti ligų sukėlėjų paplitimo bute, labai svarbu kuo anksčiau susirgusįjį arba įtariamąjį susirgus atskirti (izoliuoti) nuo sveikųjų šeimos narių, išskiriant jam atskirą kambarį arba vietą kambaryje. Nesant galimybės išskirti atskirą kambarį ar vietą, svarbu, kad ligonio lova būtų

kuo toliau nuo kitų šeimos lovų. Iš kambario reikia išnešti nereikalingus daiktus arba juos pridengti skalbiamu dangalu (pvz. paklode). Ligonis turi naudoti atskirą rankšluostį, valgymo indus, vaistų indus ir kitus slaugos daiktus. Šiuos daiktus geriau laikyti ligonio kambaryje tam skirtoje vietoje (spintoje, stalčiuje), kad nesumaišyti su kitų šeimos narių daiktais. Jei ligonis vemia, viduriuoja ir bute nėra kanalizacijos, reikia išskirti atskirus indus šių sekretų ir ekskretų rinkimui ir nukenksminimui. Šeimos narys, slaugantis ligonį, turi užsivilkti chalata ar kitą lengvai skalbiamą rūbą. Rūbus, išeinant iš ligonio kambario nusiimti ir pakabinti atskiroje vietoje. Nešvarūs ligonio baltiniai ir rūbai, naudoti ligonio slaugymui, surenkami į atskirą indą su dangčiu arba užrišamą maišą ir iki skalbimo laikomi atskirai nuo kitų šeimos narių baltinių. Ligonio patalpai valyti reikia naudoti atskirą valymo inventorių (šepetį, šluotą, kibirą ar kitą indą).

Aplinkai dezinfekuoti reikia naudoti mechaninius (valymas, šluostymas, plovimas) ir šiluminius (karštas vanduo, virinimas) būdus. Buitiniai plovikliai, valikliai arba valikliai, plovikliai su dezinfekuojančiais priedais gali būti naudojami patalpoms, valgymo indams dezinfekuoti. Tinka šilti muilo, geriamosios ir kalcinuotos sodos (20 g 1 ltr. vandens) tirpalai arba specialūs buitiniai patalpų, indų valikliai, plovikliai.

Cheminės dezinfekcijos medžiagos reikalingos tik sekretams, ekskretams dezinfekuoti. Galima naudoti chloro preparatų (chlorkalkių, kalcio hipochloritų) miltelius, užpilant jais skystas išmatas (kietas praskiesti vandeniui), vėmalus, šlapimą ir kitus sekretus, ekskretus.

Aplinkos objektų (daiktų, patalpų ir kt.) nuolatinės dezinfekcijos būdai ir priemonės pateikti lentelėje „Buto nuolatinės dezinfekcijos būdai ir priemonės“

Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centras

BUTO NUOLATINĖS DEZINFEKCIJOS BŪDAI IR PRIEMONĖS

Objektų pavadinimas	Dezinfekcijos priemonės	Dezinfekcijos būdas
Ligonio vėmalai, šlapimas, išmatos ir kt.	Verdantis vanduo Arba chlorkalkių kalcio hipochlorito milteliai	Užpilti inde santykiu 1:5 (1 dalis vėmalų, išmatų ir 5 dalys verdančio vandens), uždaryti dangčiu, po 1 val. išpilti į kanalizaciją (tualetą)
Sekretų, ekskretų indai (basonai, naktipuodžiai, kibirai ir kt.)	Karštas vanduo (70°-80°C)	Užpilti inde santykiu 1:5 (1 dalis miltelių ir 5 dalys išmatų, vėmalų), po 1 val. išpilti į kanalizaciją
Nešvarūs baltiniai (lovos, patalynė, kūno baltiniai, rankšluosčiai, nosinės)	2% (20gr. 1 lt.vandens)kalciuotos sodos arba skalbimo miltelių tirpalas	1 ltr. šlapimo 10 g miltelių, po 5 minučių išpilti į kanalizaciją
Valgymo indai (lėkštės, puodeliai, stalo įrankiai)	Karštas vanduo nuriėbalinančios priemonės (pvz. geriamoji soda ir kt.) arba 2% geriamosios sodos tirpalas	Išpylus sekretus ir ekskretus plauti indų vidų
Šluostės, kempinės indams plauti, stalams valyti	2% geriamosios sodos arba muilo tirpalas	Plauti ir 1 kartą dienoje 15 min. virinti 2% geriamos sodos tirpale, skalauti 15 min. virinti, skalauti, džiovinti
Ligonio slaugos daiktai (ledo pūslės, šildytuvai, klijuotės ir kt.)	Karštas vanduo, muilas arba kitas buitinis paviršių valiklis, ploviklis	Kiekvieną kartą panaudojus 15 min. virinti, skalauti, džiovinti
Žaislai (mediniai, plastmasiniai, guminiai)	Karštas vanduo (50°-60°C) 2% geriamosios sodos arba muilo tirpalas	Plauti, šluostyti
Patalpos ir aplinkos daiktai, durų rankenos, elektros jungikliai	2% karštas sodos ir muilo tirpalas Poliruotų baldų valikliai	Plauti, skalauti
Tualetas	2% karštas sodos ir muilo tirpalas, ar kitas buitinis valiklis su dezinfekuojančiais priedais	Patalpas 2 kartus per dieną šluostyti arba plauti. Aplinkos daiktams šluostyti naudoti kitą šluostę. Poliruotus baldus šluostyti specialiais valikliais Plauti, šluostyti. Aiskira šluoste valyti durų rankenas, elektros jungiklius, vandens bakelių rankenėles..
Valymo inventorius	Verdantis vanduo 2% sodos, muilo tirpalas arba skalbiklis baltiniam, skirtas virinimui	Mirkyti 15 min. virinti
Lauko tualetas	Karštas 2% sodos, muilo tirpalas	Kasdien plauti (šluostyti) grindis ir kitus paviršius